

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy pierwszej IV Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Integracyjnymi
im. B. Krzywoustego – ZAKRES PODSTAWOWY

Wymagania na poszczególne oceny				
(ocena dopuszczająca)	(ocena dostateczna)	(ocena dobra)	(ocena bardzo dobra)	(ocena celująca)
2	3	4	5	6
I. Obraz Ziemi				
Uczeń: · dokonuje podziału nauk geograficznych na dyscypliny, · wymienia źródła informacji geograficznej, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala</i>, · wymienia elementy mapy, – wymienia rodzaje map, · omawia i czyta legendę mapy, · rozpoznaje rodzaje map w atlasie, · rozpoznaje i rozróżnia rodzaje skal, · opisuje na podstawie mapy turystycznej dowolny obszar.	Uczeń: · opisuje przedmiot i cele badań geograficznych, · wymienia źródła informacji potrzebne do charakterystyki własnego regionu, · wymienia funkcje GIS, · klasyfikuje mapy ze względu na skalę oraz ze względu na treść, · porównuje i szereguje skale, · wymienia najczęściej stosowane metody prezentowania informacji na mapach, · rozróżnia formy terenu na mapie na podstawie układu poziomic, · podaje przykłady zastosowania map topograficznych, · posługuje się mapą hipsometryczną, · odnajduje na mapie obiekty geograficzne przedstawione na fotografii.	Uczeń: · określa miejsce geografii wśród innych nauk, · omawia przydatność i możliwości wykorzystania źródeł informacji geograficznej, · interpretuje dane liczbowe przedstawione w tabelach, na wykresach i diagramach, · przedstawia przykłady zastosowania różnych rodzajów map, · stosuje różne rodzaje skal i je przekształca, · posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie, · rozróżnia ilościowe i jakościowe metody przedstawiania informacji geograficznej, · podaje przykłady zastosowania różnego rodzaju map, · wskazuje różnice w sposobie przedstawiania rzeźby terenu na mapach topograficznej i ogólnogeograficznej,	Uczeń: · wykazuje interdyscyplinarny charakter nauk geograficznych, · wymienia przykłady informacji pozyskiwanych na podstawie obserwacji i pomiarów prowadzonych w terenie, · porównuje metody jakościowe i ilościowe prezentacji informacji geograficznej, · interpretuje zdjęcia satelitarne, · czyta i interpretuje treści różnych rodzajów map, · charakteryzuje działania systemu nawigacji satelitarnej GPS.	Uczeń: · podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii, · przedstawia możliwości wykorzystania różnych źródeł informacji geograficznych i ocenia ich przydatność, · omawia przykłady wykorzystania narzędzi GIS do analiz zróżnicowania przestrzennego środowiska geograficznego, · wykazuje przydatność fotografii i zdjęć satelitarnych do uzyskiwania informacji o środowisku geograficznym, · wyznacza współrzędne geograficzne z użyciem odbiornika GPS.

		· określa współrzędne geograficzne na mapie.		
II. Ziemia we wszechświecie				
Uczeń: · posługuje się terminami: <i>gwiazda, planeta, księżyc, planetoida, meteoroid, kometa</i>, · wymienia ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny, · wymienia kolejno nazwy planet Układu Słonecznego, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ruch obiegowy, wysokość górowania Słońca, noc polarna, dzień polarny</i>, · podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi, · wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje na mapie świata ich granice, · posługuje się terminami: <i>ruch obrotowy, czas uniwersalny, czas strefowy</i>, · wymienia cechy ruchu obrotowego.	Uczeń: · charakteryzuje i porównuje planety Układu Słonecznego, w tym Ziemię, · podaje przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku, · podaje przyczyny zmian długości dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych, · wymienia skutki ruchu obrotowego Ziemi, · wymienia rodzaje czasów na Ziemi, · wyjaśnia, czym są czas uniwersalny i czas strefowy.	Uczeń: · opisuje ciała niebieskie: planety karłowate, księżyce, planetoidy, meteoroidy, komety, · rozpoznaje ciała niebieskie na zdjęciach i mapach kosmosu, · podaje cechy Ziemi odróżniające ją od innych planet Układu Słonecznego, · przedstawia następstwa ruchu obiegowego Ziemi, · opisuje poszczególne strefy oświetlenia Ziemi, · wyjaśnia przyczyny zróżnicowania czasu na Ziemi, · analizuje mapę stref czasowych na Ziemi.	Uczeń: · omawia teorie pochodzenia i budowy wszechświata, · rozpoznaje wybrane gwiazdozbiory nieba północnego, · omawia powstawanie Układu Słonecznego, · porównuje cechy budowy planet grupy ziemskiej oraz planet olbrzymów, · wyjaśnia przyczyny zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku, · przedstawia dowody na ruch obrotowy Ziemi, · podaje przykłady oddziaływania siły Coriolisa i jego skutki w środowisku przyrodniczym, · oblicza czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych.	Uczeń: · porównuje odległości we wszechświecie i uzasadnia złożoność wszechświata, · wyjaśnia wpływ zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku na życie i działalność człowieka, · wyjaśnia wpływ różnic czasu na życie i działalność człowieka.
III. Atmosfera				
Uczeń: · wymienia czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, · odczytuje z mapy klimatycznej temperaturę powietrza na Ziemi, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, wyż baryczny, niż baryczny</i>,	Uczeń: · charakteryzuje czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, · opisuje na podstawie map rozkład temperatury powietrza na Ziemi w styczniu i w lipcu, · wskazuje na mapie obszary, w których zaznacza się wpływ prądów morskich i wysokości	Uczeń: · porównuje rozkład temperatury w lipcu i w styczniu na półkuli północnej i półkuli południowej, · oblicza średnią roczną temperaturę powietrza w danej stacji klimatycznej, · wykazuje zależność ciśnienia atmosferycznego od temperatury powietrza,	Uczeń: · wskazuje przyczyny nierównomiernego rozkładu temperatury powietrza na Ziemi, · omawia na podstawie klimatogramu roczny przebieg temperatury powietrza we własnym regionie,	Uczeń: · wykazuje na podstawie schematu związek między szerokością geograficzną a rozkładem temperatury powietrza na Ziemi, · wyjaśnia mechanizm cyrkulacji powietrza w strefie

· odczytuje z mapy klimatycznej wartości ciśnienia atmosferycznego, · wskazuje na mapie ciśnienia atmosferycznego rozmieszczenie stałych wyżów barycznych i niżów barycznych na Ziemi, · wyjaśnia znaczenie terminu <i>kondensacja pary wodnej</i>, · wymienia przyczyny występowania opadów na Ziemi, · wymienia i wskazuje na mapie obszary o najmniejszych i największych rocznych sumach opadów na Ziemi, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda, prognoza pogody</i>, · wymienia elementy pogody, · ustala warunki pogodowe na podstawie mapy synoptycznej, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klimat, strefa klimatyczna</i>, · wskazuje na mapie strefy klimatyczne na Ziemi, · opisuje na podstawie map tematycznych dowolną strefę klimatyczną na Ziemi.	bezwzględnych na temperaturę powietrza, · opisuje na podstawie map rozkład ciśnienia atmosferycznego na Ziemi w styczniu i w lipcu, · wyjaśnia przyczyny ruchu powietrza, · wskazuje na mapie obszary objęte cyrkulacją pasatową, · wymienia czynniki wpływające na rozkład opadów atmosferycznych, · opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie opadów na Ziemi, · wymienia sposoby pozyskiwania danych meteorologicznych, · charakteryzuje pogodę panującą na wybranym obszarze na podstawie mapy synoptycznej, · podaje różnicę między pogodą a klimatem.	· wyjaśnia mechanizm powstawania układów barycznych na podstawie schematu, · przedstawia warunki niezbędne do powstania opadu atmosferycznego, – wyjaśnia na podstawie map tematycznych wpływ prądów morskich na wielkość opadów atmosferycznych na Ziemi, · podaje przykłady obszarów, na których występują zmienne warunki pogodowe w ciągu całego roku, · porównuje uproszczoną mapę pogody z mapą synoptyczną, · omawia czynniki klimatotwórcze, · opisuje na podstawie klimatogramów i mapy stref klimatycznych typy klimatów, · wykazuje różnicę między klimatem morskim i kontynentalnym.	· wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ciśnienia atmosferycznego na Ziemi, · opisuje na podstawie schematu globalną cyrkulację atmosfery, · omawia na podstawie klimatogramu rozkład opadów atmosferycznych w ciągu roku we własnym regionie, · przedstawia na podstawie mapy synoptycznej i zdjęć satelitarnych prognozę pogody dla danego obszaru, · uzasadnia znaczenie prognozowania pogody w działalności człowieka na podstawie dostępnych źródeł informacji, · charakteryzuje i porównuje strefy klimatyczne i typy klimatów na Ziemi oraz uzasadnia ich zasięgi, · opisuje cechy klimatu lokalnego w miejscu zamieszkania.	międzyzwrotnikowej i wyższych szerokościach geograficznych, · podaje przyczyny występowania strefy podwyższonego i obniżonego ciśnienia na kuli ziemskiej, · wyjaśnia przyczyny występowania dużych sum opadów atmosferycznych w strefie klimatów równikowych, · omawia na przykładach dynamikę zmian zachodzących w atmosferze, wyjaśnia ich przyczyny oraz ukazuje ich skutki, · wyjaśnia, na czym polega strefowość i astrefowość klimatów na Ziemi, · wyjaśnia wpływ lokalnych czynników na klimat wybranych regionów.
IV. Hydrosfera				
Uczeń: · wyjaśnia znaczenie terminu <i>hydrosfera</i>, · podaje charakterystyczne cechy hydrosfery, · przedstawia podział wszechoceanu na mapie świata,	Uczeń: · opisuje cechy fizykochemiczne wód morskich, · wyjaśnia, czym są prądy morskie,	Uczeń: · analizuje rodzaje i wielkość zasobów wodnych na Ziemi, · podaje przyczyny zróżnicowania zasolenia wód morskich,	Uczeń: · opisuje rodzaj i wielkość zasobów we własnym regionie, · objaśnia mechanizm powstawania i układ powierzchniowych prądów morskich,	Uczeń: · wykazuje znaczenie wody dla funkcjonowania systemu przyrodniczego Ziemi,

· wskazuje na mapie wybrane morza i zatoki oraz podaje ich nazwy, · odczytuje z mapy zasolenie powierzchniowej warstwy wód oceanicznych, · wymienia rodzaje prądów morskich, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rzeka, dorzecze, system rzeczny, zlewisko</i>, · wymienia rodzaje rzek, · wskazuje na mapie świata przykładowe rzeki główne, systemy rzeczne i zlewiska, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lodowiec górski, lądolód, granica wiecznego śniegu</i>.	· przedstawia rozkład prądów morskich na świecie na podstawie mapy, · opisuje na podstawie schematu system rzeczny wraz z dorzeczem, · charakteryzuje na podstawie mapy sieć rzeczna na poszczególnych kontynentach, · wyjaśnia różnicę między lodowcem górskim i lądolodem, · wymienia części składowe lodowca górskiego, · wskazuje na mapie świata obszary występowania lodowców górskich i lądolodów.	· omawia problem zanieczyszczenia wód morskich, · uzasadnia zależność gęstości sieci rzecznej na Ziemi od warunków klimatycznych, · przedstawia sposoby zasilania najdłuższych rzek Europy, Azji, Afryki i Ameryki Północnej i Ameryki Południowej, · opisuje warunki powstawania lodowców, · omawia wpływ zaniku pokrywy lodowej na życie zwierząt w Arktyce.	· omawia na wybranym przykładzie ze świata znaczenie przyrodnicze i gospodarcze wielkich rzek, · wyjaśnia przyczyny występowania granicy wiecznego śniegu na różnej wysokości, · omawia etapy powstawania lodowca górskiego.	· omawia wpływ prądów morskich na życie i gospodarkę człowieka, · przedstawia podstawowy podział jezior ze względu na genezę misy jeziornej, · omawia wpływ zanikania pokrywy lodowej w obszarach okołobiegunowych na gospodarkę, życie mieszkańców oraz ich tożsamość kulturową.
---	--	--	--	---

V. Litosfera. Procesy wewnętrzne

Uczeń: · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>litosfera, skorupa ziemską</i>, · wymienia warstwy Ziemi, · wymienia główne minerały budujące skorupę ziemską, · wymienia podstawowe rodzaje skał występujących na Ziemi, · wyjaśnia, czym są procesy endogeniczne i je klasyfikuje, · wskazuje na mapie największe płyty litosfery i ich granice, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plutonizm, wulkanizm, trzęsienia Ziemi</i>,	Uczeń: · podaje cechy budowy wnętrza Ziemi, · wymienia powierzchnie nieciągłości we wnętrzu Ziemi, · opisuje warunki powstawania różnych rodzajów skał, · podaje przykłady skał o różnej genezie, · omawia podstawowe założenia teorii tektoniki płyt litosfery, · odróżnia ruchy górotwórcze od ruchów epejrogenicznych, · wskazuje na mapie obszary występowania ruchów epejrogenicznych,	Uczeń: · opisuje właściwości fizyczne poszczególnych warstw Ziemi, · wyjaśnia różnice między skorupą oceaniczną a skorupą kontynentalną, · charakteryzuje wybrane skały o różnej genezie, · rozpoznaje wybrane skały, · omawia przyczyny przemieszczania się płyt litosfery, · wskazuje na mapie świata przykłady gór powstałych w wyniku kolizji płyt litosfery, · podaje przyczyny ruchów epejrogenicznych,	Uczeń: · opisuje zmiany temperatury, ciśnienia i gęstości zachodzące we wnętrzu Ziemi wraz ze wzrostem głębokości, · omawia zastosowanie skał w gospodarce, · rozróżnia góry fałdowe, góry zrębowe i góry wulkaniczne, · opisuje na podstawie schematu powstawanie gór w wyniku kolizji płyt litosfery, · podaje przykłady świadczące o ruchach pionowych na lądach, · wyjaśnia wpływ ruchu płyt litosfery na genezę procesów endogenicznych,	Uczeń: · wyjaśnia związek budowy wnętrza Ziemi z ruchem płyt litosfery, · podaje przykłady występowania i wykorzystania skał we własnym regionie, · wskazuje różnice w procesach powstawania wybranych gór, na przykład Himalajów i Andów, · wymienia przykłady wpływu zjawisk wulkanicznych na środowisko
--	--	--	---	--

· omawia budowę stożka wulkanicznego na podstawie schematu, · podaje na podstawie źródeł informacji przykłady wybranych trzęsień ziemi występujących na świecie.	· wymienia produkty wulkaniczne, · wyjaśnia różnicę między magmą i lawą, · wskazuje na mapie obszary sejsmiczne i asejsmiczne.	· charakteryzuje formy powstałe wskutek plutonizmu, · opisuje rodzaje wulkanów ze względu na przebieg erupcji i rodzaj wydobywających się produktów wulkanicznych, · wskazuje na mapie ważniejsze wulkany i określa ich położenie w stosunku do granic płyt litosfery, · opisuje przyczyny i przebieg trzęsienia ziemi.	· wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień Ziemi.	przyrodnicze i działalność człowieka.
---	--	--	---	--

VI. Litosfera. Procesy zewnętrzne

Uczeń: · klasyfikuje procesy egzogeniczne kształtujące powierzchnię Ziemi, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wietrzenie, zwietrzelina</i>, · wyróżnia rodzaje wietrzenia, · wyjaśnia znaczenie terminu <i>kras</i>, · wymienia skały, które są rozpuszczane przez wodę, · wymienia podstawowe formy krasowe, · wymienia rodzaje erozji rzecznej, · wymienia typy ujść rzecznych, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lodowiec górski, lądolód</i>, · wymienia rodzaje moren, · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>abrazja, klif, plaża, mierzeja</i>, · wymienia czynniki kształtujące wybrzeża morskie,	Uczeń: · wymienia czynniki rzeźbotwórcze, · podaje czynniki wpływające na intensywność wietrzenia na kuli ziemskiej, · omawia warunki, w jakich zachodzą procesy krasowe, · odróżnia formy krasu powierzchniowego i krasu podziemnego, · rozróżnia erozję wgłębną, erozję wsteczną i erozję boczną, · porównuje na podstawie infografiki cechy rzeki w biegu górnym, środkowym i dolnym, · wskazuje na mapie największe delty i ujścia lejkowate, · wymienia formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności lodowców, · omawia proces powstawania różnych typów moren,	Uczeń: · charakteryzuje procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi (erozja, transport, akumulacja), · wyjaśnia, na czym polega wietrzenie fizyczne, wietrzenie chemiczne i wietrzenie biologiczne, · przedstawia czynniki wpływające na przebieg zjawisk krasowych, · wskazuje na mapie znane na świecie, w Europie i w Polsce obszary krasowe, · wyjaśnia, na czym polega rzeźbotwórcza działalność rzek, · rozpoznaje na rysunkach i fotografiach formy powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności rzek, · charakteryzuje typy ujść rzecznych na podstawie schematu,	Uczeń: · przedstawia różnice między wietrzeniem mrozowym a wietrzeniem termicznym, · omawia genezę wybranych form krasowych powierzchniowych i podziemnych, · opisuje przebieg oraz skutki erozji, transportu i akumulacji w różnych odcinkach biegu rzeki, · analizuje na podstawie schematu etapy powstawania meandrów, · opisuje niszczącą, transportową i akumulacyjną działalność lodowca górskiego i lądolodu, · porównuje typy wybrzeży morskich, podaje ich podobieństwa i różnice, · opisuje niszczącą, transportującą i budującą działalność wiatru, · rozróżnia na podstawie zdjęć formy rzeźby erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru.	Uczeń: · wyjaśnia przyczyny zróżnicowania intensywności procesów rzeźbotwórczych rzek, wiatru, lodowców i lądolodów, mórz oraz wietrzenia, · porównuje skutki rzeźbotwórczej działalności rzek, wiatru, lodowców i lądolodów, mórz oraz wietrzenia.
---	---	--	---	---

· podaje czynnik wpływający na siłę transportową wiatru, · wymienia rodzaje wydm, · wymienia rodzaje pustyń, · podaje nazwy największych pustyń na Ziemi i wskazuje je na mapie.	· rozróżnia na podstawie fotografii formy rzeźby terenu powstałe wskutek działalności lodowców górskich i lądolodów, · wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności morza, · rozróżnia typy wybrzeży na podstawie map i fotografii, · wymienia formy terenu powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności wiatru, · wyjaśnia na podstawie ilustracji różnice między wydmą paraboliczną a barchanem.	· dokonuje podziału form rzeźby polodowcowej na formy erozyjne i akumulacyjne, · charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek działalności lodowców górskich i lądolodów, · charakteryzuje formy rzeźby terenu powstałe wskutek rzeźbotwórczej działalności morza (klif, mierzeja) na podstawie schematu i zdjęć, · omawia czynniki warunkujące procesy eoliczne, · omawia warunki powstawania różnego rodzaju wydm.		
VII. Pedosfera i biosfera				
Uczeń: · porządkuje etapy procesu glebotwórczego, · wymienia czynniki glebotwórcze, · rozróżnia gleby strefowe i niestrefowe, · podaje nazwy stref roślinnych, · wskazuje na mapie zasięg występowania głównych stref roślinnych, · wymienia gatunki roślin charakterystyczne dla poszczególnych stref roślinnych, · wymienia piętra roślinne na przykładzie Alp.	Uczeń: · charakteryzuje najważniejsze poziomy glebowe na podstawie schematu profilu glebowego, · prezentuje na mapie rozmieszczenie głównych typów gleb strefowych i niestrefowych, · podaje cechy głównych stref roślinnych na świecie, · porównuje na podstawie schematu piętrowość w wybranych górach świata.	Uczeń: · omawia cechy głównych typów gleb strefowych i niestrefowych, · charakteryzuje główne typy gleb, · opisuje rozmieszczenie i warunki występowania głównych stref roślinnych na świecie, · charakteryzuje piętra roślinne na wybranych obszarach górskich, · podaje wspólne cechy piętrowości na przykładzie wybranych gór świata.	Uczeń: · charakteryzuje procesy i czynniki glebotwórcze, w tym zachodzące na obszarze, na którym jest zlokalizowana szkoła, · opisuje czynniki wpływające na piętrowe zróżnicowanie roślinności na Ziemi.	Uczeń: · wskazuje zależność między klimatem a występowaniem typów gleb i formacji roślinnych w układzie strefowym, · wykazuje zależność szaty roślinnej od wysokości nad poziomem morza.